

Hogeschool Rotterdam

B Vastgoed en Makelaardij

Beperkte opleidingsbeoordeling

007A2021.02

Samenvatting

In juni 2021 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Vastgoed en Makelaardij van Hogeschool Rotterdam bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding wordt in Rotterdam aangeboden in de voltijdse en duale variant; de duale variant is sinds 1 oktober 2020 in afbouw.

Het panel beoordeelt de opleiding in zijn geheel als **positief**. Het panel heeft een betrokken team ontmoet dat gezamenlijk vorm geeft aan een voor het werkveld relevante en voor studenten persoonlijke opleiding. Volgens het panel worden de juiste kenniselementen, vaardigheden en actuele ontwikkelingen aangeboden aan de studenten. De toetsing hiervan wordt solide uitgevoerd met duidelijk onderbouwde beoordelingen die goed gearchiveerd worden. Het aantal studenten is de afgelopen jaren sterk gegroeid en voor studiejaar 2021 - 2022 wordt een nog hogere instroom verwacht. Dit is een grote uitdaging voor de opleiding. Het panel verwacht dat de manier van werken niet onveranderd kan blijven en dat er op alle aspecten in het onderwijs andere oplossingen gekozen zullen moeten worden dan tot op heden. De panelleden hebben op basis van de gesprekken hierover het vertrouwen dat de opleiding er in zal slagen de kwaliteit en identiteit van de opleiding te behouden.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Op basis van het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel van de opleidingen Vastgoed & Makelaardij (LBOP) heeft de opleiding een duidelijk eigen beroepsbeeld en opleidingsprofiel geformuleerd. Het LBOP legt een koppeling tussen de beoogde leerresultaten en de internationale Dublin descriptoren op bachelorniveau. In het eigen Rotterdamse opleidingsprofiel en in het competentieprofiel wordt de koppeling met de kernvakgebieden en de algemene competenties uit het Landelijk Beroeps- en Opleidingsprofiel (LBOP) overtuigend aangetoond, waarmee de beoogde leerresultaten van de opleiding voldoen aan het bachelorniveau en de (internationale) standaarden. De door de opleiding in overleg met het werkveld aangepaste vastgoedcyclus is de basis van het beroepsbeeld van de opleiding. Zij heeft hiernaast in overleg met haar partners in het beroepenveld een aantal relevante actuele aandachtsgebieden geformuleerd die goed aansluiten op ontwikkelingen in het werkveld en het Rotterdamse grootstedelijke gebied, waarin de opleiding zich bevindt. Vertegenwoordigers van het werkveld worden nauw betrokken bij de opleiding, bijvoorbeeld via de actieve beroepenveldcommissie.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het curriculum laat een goede balans zien tussen kennis- en praktijkgestuurd onderwijs. Studenten kunnen hiernaast in het onderwijs eigen accenten leggen in keuzeonderwijs en in het honoursprogramma. De eerste twee jaar wordt een solide kennisbasis aangeboden die gebaseerd is op de inhoud van het landelijk profiel. Al vanaf het eerste jaar voeren studenten opdrachten uit met en voor het werkveld, waarbij telkens een fase uit de vastgoedcyclus de basis is. In het derde jaar werken studenten, na hun stage, integraal aan de vastgoedcyclus in het *Real estate Management and Investment (RMI)* project. Dit is deel van het afstudeerprogramma. In het vierde jaar staan een minor en afstudeerstage geprogrammeerd. In het onderwijs is internationalisering een uitgangspunt, waaraan bijvoorbeeld vanuit de gebruikte literatuur aandacht wordt besteed. Onderzoeksvaardigheden worden aangeboden in een doorlopende

leerlijn. De opleiding heeft contacten met een expertisecentrum en lectoraat, maar deze contacten kunnen verder verstevigd worden. Mede in het kader van de groei van het studentenaantal is het betrekken van leden van een lectoraat in het onderwijs en de begeleiding en beoordeling van studenten te adviseren.

De opleiding werkt aan het verbeteren van de studierendementen. Zo is bijvoorbeeld de voorlichting aan aankomende studenten aangepast om hen een beter beeld geven van de inhoud van de opleiding. Studenten worden in alle fases van hun studie persoonlijk begeleid in kleine klassen en groepen, hetgeen de studenten en de docenten zeer waarderen. Het docententeam is goed gekwalificeerd en werkt nauw samen. Er is aandacht is voor professionaliseringsactiviteiten, bijvoorbeeld in het kader van *online-* en *blended learning*. In verband met de groei van de opleiding wordt een grote uitbreiding van het team verwacht.

Het management heeft plannen voor het inwerken van de nieuwe collega's en het bewaren van de persoonlijke sfeer op de opleiding, maar het panel adviseert om ook nieuwe wegen in te durven slaan die passen bij een grootschalige opleiding.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De toetscyclus, gebaseerd op het toetsbeleid van het Instituut voor de Gebouwde Omgeving, wordt zorgvuldig uitgevoerd. De geformuleerde competenties worden passend getoetst in een variëteit aan toetsvormen. De commissies van de opleiding werken goed samen om jaarlijks de Onderwijs- en Examenreglementen en het Toetsplan op te stellen. Toetsing wordt vanuit het vierogenprincipe opgesteld en in het afstudeerprogramma wordt de beoordeling door minimaal twee examinatoren uitgevoerd. Regelmatig zijn vertegenwoordigers van het werkveld aanwezig bij presentaties en verdedigingen. Bij de verdediging van het afstuderen zijn zij betrokken als externe beoordelaar; een mooi voorbeeld van de verbondenheid met het werkveld.

Beoordelingen worden zorgvuldig en duidelijk onderbouwd, uitgevoerd en gearchiveerd. De examen- en toetscommissie voeren de borging op de kwaliteit van toetsing en beoordeling goed en met grote betrokkenheid uit. Zij geven gevraagd en ongevraagd advies, voeren steekproeven uit en zijn in dit kader ook aanwezig geweest bij afstudeerverdedigingen. Bij de aanpassingen in de toetsing in coronatijd hebben de commissies, met onder andere een protocol voor toetsing en het uitvoeren van evaluaties na steekproeven, adequaat gehandeld.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Alle competenties van de opleiding komen op eindniveau aan bod in het duidelijk opgebouwde afstudeerprogramma. Inhoudelijke competenties tonen studenten in het derde jaar in het RMI-project aan. Vervolgens voeren zij in het vierde jaar bij een opdrachtgever een afstudeeronderzoek uit in één van de fases van de vastgoedgoedcyclus, met de competenties Onderzoeken en Professioneel handelen als basis. De studenten tonen zonder meer de beoogde leerresultaten op bachelorniveau aan in de onderzoeksrapporten die het panel heeft ingezien. De beoordelingen zijn zorgvuldig gegeven en volgens het panel is de becijfering aan de voorzichtige kant. De kalibratie die plaatsvindt tussen begeleiders en beoordelaars van afstudeeronderzoeken ten aanzien van de omvang van de onderzoeken en verslaglegging hiervan en de beoordeling,

moedigt het panel aan. Alumni en werkveldvertegenwoordigers vinden de opleiding goed aansluiten op het beroepenveld. De in de opleiding behandelde methodieken zijn een goede voorbereiding op hun werkwerkzaamheden (en mogelijke verdere masteropleidingen) en geven de alumni in het werkveld een voorsprong ten opzichte van studenten van andere bacheloropleidingen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	8
Schets van de opleiding / Karakteristiek	10
Basisgegevens opleiding	10
Beoordeling NVAO-standaarden	13
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	14
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	18
Standaard 3 Toetsing	23
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	26
Eindoordeel over de opleiding	29
Aanbevelingen	30
Bijlagen	31
1. Bezoekprogramma	32
2. Bestudeerde documenten	34

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bachelor-opleiding Vastgoed en Makelaardij van Hogeschool Rotterdam. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Hogeschool Rotterdam en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs (2018)* van de NVAO en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2019 Beperkte Opleidingsbeoordeling*.

De visitatie is een jaar uitgesteld in verband met de coronamaatregelen. De visitatie heeft online plaatsgevonden op 9 juni 2021. Het visitatiepanel bestond uit:

De heer dr. ir. T.J.N.M. de Bruijn (voorzitter, domeindeskundige)

De heer dr. ing. J. Veuger (domeindeskundige)

De heer P.R. Oortwijn (domeindeskundige)

Mevrouw C. Huininga (studentlid)

Mevrouw drs. Y.E. Leegstra, auditor van NQA, trad op als auditor van het panel.

De opleiding Vastgoed en Makelaardij is ingedeeld in de visitatiegroep HBO Vastgoed & Makelaardij. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. De afstemming tussen de panels wordt verder geborgd door de ondersteuning door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen aangeboden. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel vijftien afstudeerdossiers van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze vijftien dossiers zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de afgelopen twee jaar. Bij de selectie is rekening gehouden met de variatie in studentwaardering en opleidingsvarianten, zoals opgenomen in bijlage 2.

Twee weken voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het vooroverleg en materiaalbestudering online plaatsgevonden en heeft het panel kennis gemaakt met de opleiding, de zogenaamde agenderende audit. In het overleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA en het NVAO-kader en zijn voorlopige bevindingen besproken. De hoofdpunten zijn later met een vertegenwoordiging van de opleiding gedeeld en vormden centrale gesprekstema's tijdens de online visitatiedag. Tijdens het online visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse stakeholders van de opleiding, waaronder met studenten, docenten (examinatoren) en alumni/vertegenwoordigers van het werkveld (zie bijlage 2). Aan het einde van de bezokedag is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het

panel het eindoordeel en belangrijke bevindingen meegedeeld aan de opleiding. Na het online visitatiebezoek heeft een ontwikkelgesprek tussen het panel en vertegenwoordigers van de opleiding plaatsgevonden. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel (via mail) te benaderen buiten de bezoekdag om (inloopspreekuur). Hier is geen gebruik van gemaakt.

Na het visitatiebezoek is een conceptrapportage opgesteld, die is voorgelegd aan het panel. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 27 september 2021

Voorzitter

dr. ir. T.J.N.M. de Bruijn

Auditor

drs. Y.E. Leegstra

Schets van de opleiding / Karakteristiek

De opleiding Vastgoed en Makelaardij (verder: de opleiding) maakt samen met zes andere bacheloropleidingen en twee masteropleidingen onderdeel uit van het Instituut Gebouwde Omgeving (verder IGO). Het instituut richt zich op bouw en (ordering) van de omgeving en verbindt zich aan vraagstukken rond duurzame ontwikkeling van grootstedelijke deltagebieden. De opleiding wordt aangeboden in Rotterdam, waar de opleiding een eigen vleugel heeft in het recent gerenoveerde gebouw op het Academieplein. De opleiding heeft veel binding met de overige opleidingen in het IGO. Gezamenlijk bieden zij een honoursprogramma aan, alle studenten van het instituut doen mee aan het Multi disciplinary Challenge project en de docenten werken vaak bij meerdere opleidingen van het instituut.

Vastgoed en Makelaardij wordt aangeboden door vier hogescholen in Nederland: ook bij Hanzehogeschool, Saxion en Fontys. Alle opleidingen hebben sinds het afgelopen jaar te maken met een groei van de instroom. De groei is echter in Rotterdam het sterkst: de afgelopen jaren meldden zich gemiddeld 275 studenten per jaar aan, vorig jaar 400 en dit jaar ruim 650 studenten. Het was ten tijde van de visitatie nog niet duidelijk hoe hoog de daadwerkelijke inschrijvingen voor studiejaar 2021-2022 zouden worden, maar het is duidelijk dat de opleiding enorm groeit. Dit heeft grote impact op de opleiding en dit thema is tijdens de agenderende audit en de visitatiedag uitgebreid aan de orde gekomen.

De opleiding wordt in een voltijdse en duale variant aangeboden. De duale variant is in afbouw, inschrijven is sinds 2020-2021 niet meer mogelijk. Slechts 17 studenten van de studenten volgen het duale programma, dat start in het derde studiejaar. De opleiding heeft vastgesteld dat het studierendement van duale studenten lager is, doordat zij te veel tijd besteden aan hun reguliere werkzaamheden bij de werkgevers. Dit gaat ten koste van de tijd die de studenten zouden moeten besteden aan hun opdrachten van de hogeschool op hun werkplek. De afbouw is geregistreerd bij de NVAO, er mogen tot 31 augustus 2025 diploma's afgegeven worden.

Basisgegevens opleiding

Naam opleiding in Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)	Vastgoed en Makelaardij
ISAT-code CROHO	39203
Oriëntatie en niveau opleiding	Hbo
Niveau opleiding	Bachelor
Graad	Bachelor of Science
Aantal studiepunten	240 EC
Variante(n) incl. een evt. 3 jarig traject voor VWO bij een hbo-bacheloropleiding	Voltijd, duaal (in afbouw)
Afstudeerrichtingen	n.v.t.
Opleidingslocatie(s)	Rotterdam
Onderwijsstaal	Nederlands

Terugblik vorige visitatie

In de vorige visitatie werd de opleiding Vastgoed en Makelaardij aanbevolen een visie en beleid te formuleren gerelateerd aan het inhoudelijke profiel van de opleiding. Dit heeft de opleiding gedaan in haar internationale visie en ontwikkelplan 'Kijk op internationalisering'. Tevens heeft

Internationalisering een duidelijke positie gekregen in het curriculum, ziet het panel. In standaard twee zal hierop teruggekomen worden.

De tweede aanbeveling had betrekking op de positie van onderzoeksthema's binnen de opleiding en het gebruik van wetenschappelijke artikelen en databanken. Uit de bestudeerde handleidingen en tussen- en eindproducten van studenten concludeert het panel dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor de koppeling tussen de thema's van de opleiding en de projecten, opdrachten, stages en onderzoeken. Het gebruik van literatuur hierbij door de studenten is adequaat (zie standaard 2 en 4).

Tot slot werd in de vorige visitatie benoemd dat inperken van de opdracht aandacht verdiende bij het afstuderen en dat studenten in onvoorziene omstandigheden tijdens het afstuderen goed begeleid moeten worden. De eindwerken die het panel heeft ingezien omvatten duidelijk gedefinieerde opdrachten, die eerder te nauw dan te breed werden uitwerkt (zie standaard 4). Het panel heeft in de gesprekken alleen lof gehoord over de begeleiding vanuit de opleiding. Het panel concludeert dat de opleiding de aanbevelingen toereikend heeft opgepakt.

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleiding heeft haar competenties en beroepsbeeld overtuigend opgesteld op basis van het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel van de opleidingen Vastgoed & Makelaardij (LBOP). Daarmee voldoet de opleiding aan de internationale Dublin descriptoren op bachelorniveau. De competenties van de opleiding zijn in afstemming met het werkveld beschreven in een vastgoedcyclus. Verder heeft de opleiding in overleg met haar partners een aantal relevante actuele aandachtsgebieden geformuleerd, die goed aansluiten op het beroepenveld en de regionale ontwikkelingen. De opleiding heeft aangetoond nauwe samenwerking te hebben met vertegenwoordigers van het werk- en beroepenveld.

Onderbouwing

Beoogde leerresultaten

De opleiding heeft haar beoogde leerresultaten gebaseerd op het Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel (LBOP, 2012). Dit landelijke profiel beschrijft de vastgoedcyclus, functies in de vastgoedsector en de kennisgebieden die de opleidingen dienen te behandelen in hun curriculum. In 2012 behoorden de opleidingen tot het domein bachelor Business Administration (BBA). De kennisgebieden uit het LBOP zijn dan ook gekoppeld aan de BBA-standaarden. Hierop aanvullend zijn drie beroepsspecifieke kernvakgebieden (bouwkunde, taxatieleer en planologie) benoemd. Tot slot zijn de generieke elementen van de HBO-standaard toegevoegd, zie afbeelding 1. In het LBOP wordt een duidelijke verbinding gelegd, tussen de internationale Dublin descriptoren, de BBA-standaard en de HBO-standaard.

<i>Kernvakgebieden V&M</i>		<i>Gedegen theoretische basis V&M</i>
KV1	accounting & finance	
KV2	business law & ethics	
KV3	economics	
KV4	management information systems	
KV5	marketing	
KV6	organizational behaviour	
KV7	quantitative techniques	
KV8	strategic management	
KV9	operations management	
KV10	bouwkunde	
KV11	taxatieleer	
KV12	planologie	
<i>Algemene competenties V&M</i>		

AC1	professioneel vakmanschap
AC2	onderzoekend vermogen
AC3	maatschappelijk verantwoord handelen

Afbeelding 1, V&M kernvakgebieden en competenties, LBOP, 2012

Het panel constateert dat de beoogde leerresultaten gezamenlijk de kernvakgebieden en de competenties van het LBOP, op het daarin afgesproken niveau, dekken. Op basis van de vastgoedcyclus uit het LBOP heeft de opleiding in overleg met vertegenwoordigers van het werkveld zes eigen competenties opgesteld waarin de opleiding haar leerresultaten op drie niveaus heeft gedefinieerd. De zes competenties zijn:

1. Onderzoeken
2. Ontwikkelen en plannen van vastgoed
3. Management van vastgoed
4. Bemiddelen en taxeren
5. Vastgoedbeleggen en financiering
6. Professioneel handelen

De opleiding heeft de koppeling tussen het LBOP en de competenties/leerresultaten in het curriculum van de opleiding vastgelegd in het Rotterdamse Competentieprofiel middels de 'VM Rotterdam competentiematrix' en het 'overzicht van kernvakgebieden in het curriculum'. De Rotterdamse competenties zijn gespecificeerd in kerntaken en per kerntaak uitgewerkt in prestatie-indicatoren op drie niveaus (propedeuse-, hoofdfase- (inclusief stage) en afstudeerniveau). Het panel vindt dit een zorgvuldige uitwerking.

Het panel stelt na bestudering van de stukken vast dat de opleiding haar leerresultaten op heldere wijze heeft gekoppeld aan het LOBP en daarmee een overtuigende invulling geeft aan het bachelorniveau zoals beschreven in de Dublin descriptoren. Door de grondige validatie van het LBOP en het eigen Rotterdamse opleidingsprofiel met het beroepenveld en brancheverenigingen sluiten de leerresultaten aan bij de eisen van de beroepspraktijk.

In studiejaar 2018-2019 zijn de opleidingen overgegaan naar het Science-domein en krijgen studenten de titel Bachelor of Science (BSc). Ten tijde van de visitatie waren de vier opleidingen bezig met het opstellen van het nieuwe LBOP, waarbij generieke competenties (onderzoeken, analyseren, ontwikkelen, adviseren en professioneel handelen) vanuit het Science-domein leidend zullen zijn. Het nieuwe LBOP zal de opleidingen minder kaders ten aanzien van kennisgebieden opleggen dan het BBA-profiel en daarnaast meer ruimte geven tot het kiezen van een eigen profilering. Naar verwachting zal het profiel de komende maanden worden afgerond, waarna het onderwijsprogramma waar nodig aangepast zal worden aan de nieuwe competenties.

Beroepsbeeld

Het panel heeft uit de documentatie en de gesprekken geconcludeerd dat de opleiding een ambitieus en relevant beroepsbeeld heeft. In de Zelfevaluatie-rapportage (ZER) beschrijft de opleiding studenten op te leiden tot "vastgoedprofessionals die breed inzetbaar zijn binnen de gehele vastgoedsector en die integraal bekwaam zijn op alle fases van de vastgoedcyclus." Het

beroepsdomein waarvoor de opleiding opleidt, is door de opleiding op basis van het LBOP gebundeld tot een vastgoedcyclus met vier fasen:

1. Ontwikkelen en plannen van vastgoed
2. Management van vastgoed
3. Bemiddelen en taxeren
4. Vastgoedbeleggen en financiering

De opleiding heeft in het curriculum binnen het competentieprofiel gekozen voor een gedegen financieel-economische ontwikkeling (aangeboden op niveau 3), met aandacht voor praktijkgericht onderzoek en een professionele houding.

In het onderwijs ligt vanuit de vastgoedcyclus de nadruk op het belichten van actuele grootstedelijke vastgoedvraagstukken die kenmerkend zijn voor de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag. Studenten werken vanaf jaar 1 in projecten, opdrachten en stages samen met het Rotterdamse werkveld. Hierbij heeft de opleiding oog voor diverse opgaven waarin zij de studenten wil gaan betrekken, zoals de integratie van projectontwikkeling in gebiedsontwikkeling, *smart cities*, toekomstbestendigheid, leefbaarheid, duurzaamheid, *well-being* van gebruikers, alternatieve financieringsvormen als blockchain en het omgaan met veranderingen als *artificial intelligence en data intelligence*. De projecten en opdrachten vinden vooral plaats in de regio Rotterdam, waar de opleiding veel contacten heeft met het werk- en beroepenveld. In het gesprek met het panel benoemden studenten de voornoemde accenten die opleiding voor ogen heeft, hetgeen voor het panel aantoont dat de gekozen breed-maatschappelijke profilering leeft onder de studenten.

Beroepen waarvoor de opleiding opleidt, zijn bijvoorbeeld projectontwikkelaar, vastgoedmanager en -beheerder, vastgoedbeleidsmedewerker, taxateur of belegger in vastgoed. De opleiding heeft zich ontwikkeld in de richting van een brede vastgoedopleiding en minimaliseert de focus op makelaardij. Zij zal de gelijkwaardigheidsverklaring voor het basisexamen (woning)makelaardij en bedrijfsmatig vastgoed van VastgoedCert dan ook niet verlengen na 2025.

Het panel onderschrijft het beroepsbeeld van de opleiding, maar wil waarschuwen niet te ambitieus en te breed te zijn in de toekomstige ontwikkeling van het onderwijs, mede gezien de studentengroei die plaatsvindt. De opleiding staat nu ook al stevig in het eigen werkveld met een duidelijk eigen karakter. Wel adviseert het panel ervoor te zorgen dat de studenten voorbereid blijven op een loopbaan in het vastgoed die ook buiten het grootstedelijk gebied en/of de Rotterdamse regio kan plaatsvinden.

Afstemmen beroepenveld

De opleiding beschikt over een uitgebreid netwerk, heeft het panel gezien. De opleiding bespreekt bijvoorbeeld actuele ontwikkelingen met opdrachtgevers van projecten en stages. Structureel is er overleg met de beroepenveldcommissie. Met de commissie wordt periodiek overlegd over de profilering van de opleiding en over verschillende opleidingsthema's. De opleiding is trots dat een alumnus, die nu werkzaam is bij CBRE (wereldwijde vastgoedontwikkelaar/ manager), zitting heeft in de beroepenveldcommissie. Hij kan goed verbanden leggen tussen de inhoud van de opleiding en actuele ontwikkelingen in het werkveld. Regelmatig worden leden van de commissie en andere vertegenwoordigers van het beroepenveld uitgenodigd aanwezig te zijn bij presentaties van studenten. Ook worden zij ingezet als externe beoordelaar bij het afstuderen. Het panel heeft een enthousiaste vertegenwoordiging

van de beroepenveldcommissie mogen ontmoeten en ziet dat de opleiding een goede aansluiting heeft op het werk- en beroepenveld.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het curriculum omvat een goede mix van kennis- en praktijkonderwijs waarbij er voor de studenten voldoende ruimte is om eigen profilering aan te brengen. In de eerste jaren ligt de nadruk terecht op kennis, waarna de praktijkcomponent toeneemt. De opdrachten worden zo veel mogelijk uitgevoerd in het werkveld. De modules zijn gekoppeld aan de competenties en studenten kunnen hiermee de beoogde leerresultaten aantonen. In het onderwijs komt internationalisering voldoende aan bod. Ten aanzien van de onderzoeksvaardigheden kan de opleiding, zeker gezien de groei die zij doormaakt, meer gebruik maken van de expertise bij lectoraten en onderzoeksgroepen. Studierendement is een aandachtspunt waarop de opleiding diverse gepaste acties onderneemt. Het docententeam werkt goed samen en weet, ondanks de werkdruk door de groei, ruimte te vinden voor professionalisering op didactisch gebied. Voor de opvang van de nieuwe docenten het komend jaar is een inwerkplan opgesteld. Persoonlijk contact en begeleiding is een sterk punt van de opleiding en belangrijk voor studenten en docenten. Gezien de groei van de opleiding moedigt het panel het management van de opleiding aan om nieuwe wegen in te durven slaan. Het proberen te handhaven van het kleinschalige, persoonlijke karakter is wellicht niet de beste optie wanneer zowel het studentenaantal als het docententeam zo sterk groeit.

Onderbouwing

Opzet programma

Het curriculum van de opleiding is vormgegeven in drie onderdelen die in elk leerjaar terugkomen, door de opleiding leerlijnen genoemd:

- Praktijkgestuurde leerlijn
- Kennisgestuurde leerlijn
- Studentgestuurde leerlijn.

Zie bijlage 3 voor een overzicht van het voltijdse en duale (in afbouw) programma. In de eerste twee jaar wordt de studenten een brede kennisbasis gegeven en bestaat het onderwijs voor 50 procent uit kennisgestuurd onderwijs.

Vanaf jaar drie is er meer aandacht voor de praktijkomgeving: in de stage, het Real Estate Management & Investment (RMI) project en de afstudeerstage. De studenten ervaren dat er in jaar drie meer zelfwerkzaamheid wordt verwacht en ervaren dit als een lastige overgang. Studenten hebben over het algemeen ongeveer 20 uur contacttijd verdeeld over vier dagen, waarbij 20 uur zelfstudie verwacht wordt.

Inhoud programma

Het panel stelt vast, onder andere aan de hand van de VM Rotterdam competentiematrix, dat inhoud van de modules het de studenten mogelijk maakt de beoogde leerresultaten te realiseren en dat er een goede balans is in het onderwijs ten aanzien van theoretisch kennis en de toepassing hiervan in de praktijk. De modulebeschrijvingen voor studenten en betrokken

docenten zijn uitgebreid en duidelijk. Aanvullende informatie is er via het online platform CumLaude Learning.

- *Praktijkgestuurde leerlijn*

In de praktijkgestuurde leerlijn leren studenten in projecten en later in stage en afstuderen in een realistische beroepscontext. In studiejaar een en twee behandelen de projecten per semester steeds één van de vier fasen van de vastgoedcyclus zoals opgesteld door de opleiding. In studiejaar drie werken de studenten in het RMI-project aan de gehele vastgoedcyclus. De opleiding maakt zo veel mogelijk gebruik van echte projectopdrachten en opdrachtgevers uit de vastgoedpraktijk. Een voorbeeld is het project Gebiedsontwikkeling uit jaar twee waarin studenten een wijk in Rotterdam Zuid analyseren en een herontwikkelingsplan voor een object in deze wijk opstellen (in samenwerking met o.a. het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie en de Rijksgebouwendienst). Bij presentaties van projecten zijn regelmatig vertegenwoordigers van de beroepenveldcommissie en andere vertegenwoordigers uit de beroepspraktijk aanwezig. Tijdens de coronamaatregelen hebben de studenten ook online samengewerkt. Maar zodra dit mogelijk was, hebben de projectbegeleiding en het assessment fysiek plaatsgevonden. Uit evaluaties blijkt het panel dat studenten dit op prijs stelden.

In het derde jaar lopen studenten stage. Zij zoeken zelf een stageplaats of gebruiken hiervoor de contacten van (de docenten van) de opleiding. Tijdens de stage werken de studenten aan een praktijkgericht onderzoek en functioneren zij als aspirant-beroepsbeoefenaar. Voorbeeld van onderzoeksopdrachten die zij uitvoeren zijn: een onderzoek naar de gevolgen van veranderende eisen in de verhuurwoningmarkt voor een vastgoedmanager en een onderzoek naar de markt voor zorgvastgoed. Doel is dat studenten leren hoe een bedrijf als geheel functioneert en hoe processen die relevant zijn voor het beroep worden aangestuurd. Vervolgens doorlopen studenten het RMI-project. Dit project is deel van het afstudeerprogramma. De inhoudelijke vakcompetenties worden hierin op eindniveau afgetoetst. In het vierde jaar wordt de praktijkleerlijn ingevuld met het afstudeeronderzoek (zie standaard 4). Het panel complimenteert de opleiding met de goede verbinding naar het werkveld in de praktijkleerlijn.

- *Kennisgestuurde leerlijn*

In de kennisgestuurde leerlijn worden vakken als Huisvestingsmanagement, Methoden en technieken, Bouwkunde en Vastgoedeconomie gegeven. De opleiding heeft hiernaast gekozen voor een nadruk op financieel-economische vakken. Er is aandacht voor actuele ontwikkelingen en studenten krijgen de basiskennis en vaardigheden aangeleerd die zij nodig hebben in de volgende jaren en in hun loopbaan. Er zijn hoorcolleges en werkcolleges. In gesprekken met studenten vertelden de studenten dat alle lessen direct online zijn gegeven, toen dat door de coronamaatregelen noodzakelijk werd. Zij geven de opleiding complimenten over de opzet en uitvoering hiervan. Zowel bij fysieke als bij online colleges wordt gebruik gemaakt van activerende werkvormen met bijvoorbeeld opdrachten en tussentijdse toetsen. Alle modules zijn iedere periode geëvalueerd en er zijn bijvoorbeeld werkvormen aangepast naar aanleiding van opmerkingen van studenten.

Het panel constateert dat de inhoud van de kennisvakken in het curriculum gedegen is en de kennisbasis uit het LBOP dekt. Zij mist in de omschrijving van de modules en in de opzet van het programma de actuele ontwikkelingen en maatschappelijke thema's die de opleiding als opgaven heeft benoemd, zoals bijvoorbeeld duurzaamheid en *smart cities*. In de gesprekken hebben

docenten en studenten echter duidelijk aan het panel beschreven hoe daaraan via de eigen Rotterdamse inkleuring vorm wordt gegeven bij de uitvoering van het onderwijs en de koppeling naar de projecten. Deze onderwerpen leven volgens de panelleden duidelijk binnen de opleiding.

- *Studentgestuurde leerlijn*

Bij de studentgestuurde leerlijn behoren de studieloopbaanactiviteiten en het keuzeonderwijs, waarmee ze eigen 'kleur' aan hun opleiding kunnen geven. Ten tijde van de coronamaatregelen is de studieloopbaancoaching online voortgezet, waarbij volgens de studenten voldoende aandacht was voor persoonlijke vragen en bijvoorbeeld hun motivatie. Ook de coaching is uitgebreid geëvalueerd en bijgesteld indien nodig.

In het eerste jaar kunnen studenten voor 6 EC instituutsbrede keuzevakken volgen, tenzij uit de deficiëntietoetsen blijkt dat de studenten ondersteunend onderwijs in Engels, Nederlands of wiskunde nodig hebben. In het tweede jaar nemen studenten deel aan het instituutsbrede project Multi Disciplinary Challenge en volgen ze nog een keuzevak van 2 EC. In het derde jaar kiezen studenten een verdiepende of verbredende minor. Studenten kunnen deelnemen aan één van de drie minoren van de opleiding, aan de minoren van de Hogeschool Rotterdam en met toestemming van de examencommissie ook aan minoren buiten de hogeschool. Vanuit het IGO wordt studenten een uitdagend honoursprogramma aangeboden. Een relatief groot aantal deelnemers hieraan komt vanuit de opleiding Vastgoed en Makelaardij.

Internationalisering

Aan de hand van de definitie van internationale competenties van het Nuffic, besteedt de opleiding in het curriculum aandacht aan internationale oriëntatie, interculturele competenties en de persoonlijke ontwikkeling van studenten. Er is veel aandacht voor de beheersing van de Engelse taal, de internationale voertaal in het beroepenveld. Bij diverse modules wordt gebruik gemaakt van internationale literatuur en wordt het internationale perspectief belicht. Het panel vindt de integratie van internationalisering in de modules duidelijk uitgewerkt in het overzicht van de Internationale leerlijn in het curriculum en de overige documentatie. Zij moedigt de opleiding aan om als een volgende stap een internationale invulling van stage, minor en (wellicht) afstuderen verder mogelijk te maken en dit actief onder de aandacht van de studenten te brengen.

Onderzoek

Studenten werken vanaf het eerste jaar aan hun onderzoeksvaardigheden. De opleiding heeft verbinding met het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie (EMI) waarin docenten en studenten van diverse opleidingen van Hogeschool Rotterdam samenwerken aan complexe maatschappelijk vraagstukken in Rotterdam-Zuid. Verder is er, onder andere via het honoursprogramma, contact met het lectoraat Business Innovation. De lector Bedrijfsethiek van dit lectoraat geeft gastlessen bij de opleiding en is betrokken bij literatuursuggesties voor de module Management & Ethiek. Weinig studenten studeren af in een onderzoek bij de lectoraten, de voorkeur van studenten gaat uit naar meer vakgerichte afstudeeronderzoeken. Het panel moedigt de opleiding aan om de contacten met expertisecentra en lectoraten te verstevigen. Zeker met het oog op de groei van het aantal studenten, adviseert het panel om meer met lectoraten te gaan samenwerken. Lectoraten kunnen een grotere rol krijgen bij het uitvoeren van modules (bijvoorbeeld waarin onderzoeksvaardigheden aan bod komen), als opdrachtgever/beoordelaar bij projecten en in het begeleiden en beoordelen van

(afstudeer)onderzoeken. Als de groei van de opleiding zich bestendigt, is het wellicht mogelijk een eigen onderzoeksgroep en/of lector in te stellen.

Instream en rendement

In de afgelopen jaren is de instroom van studenten bij de opleiding toegenomen. Voorheen had de opleiding gemiddeld 275 eerstejaars studenten, in het studiejaar 2020-2021 waren dat er 400. Voor het studiejaar 2021-2022 waren er ten tijde van het visitatiebezoek bijna 700 inschrijvingen. Al hoewel nog niet duidelijk was hoeveel studenten hiervan zich daadwerkelijk inschrijven, is er duidelijk sprake van groei. Doordat in 2019-2020 en 2020-2021 geen Bindend Studie Advies is gegeven, is er ook minder sprake van uitval in de eerste jaren. De opleiding is voornemens een Numerus Fixus in te stellen waarbij er 400 studenten per jaar toegelaten zullen worden. De overige Vastgoed & Makelaardij-opleidingen kennen ook een groei in studentenaantallen, maar die is minder groot dan in Rotterdam. De hogescholen hebben het beeld dat de groei het gevolg is van de vele aandacht in de media voor de (oververhitte) vastgoedmarkt.

Aankomende studenten moeten voldoen aan de landelijk vastgestelde vooropleidingseisen. Studenten geven in het studentenhoofdstuk van de ZER aan dat de opleiding vooral goed aansluit op het voortgezet onderwijsprofiel Economie & Maatschappij. Studenten met een mbo-vooropleiding hebben meer moeite met de kenniselementen van de opleiding. De opleiding signaleert in de ZER dat het propedeuserendement (voor coronatijd gemiddeld 30 procent na een jaar, 45 procent na twee jaar) en het rendement na vijf jaar verbeterd kan worden. In de gesprekken met het panel lichtten management en docenten van de opleiding toe dat studenten in het verleden vaak een verkeerd beeld van de opleiding hadden: studenten verwachtten een opleiding waarmee ze snel de makelaardij in konden en verkeken zich op de stevige financieel-economische component. Recentelijk is de communicatie naar aspirantstudenten aangepast en is de studiekeuzecheck geïntensiveerd. Daarnaast registreert de opleiding aanwezigheid en participatie van studenten in het onderwijs, monitort en verbetert zij struikelvakken en zet de opleiding in op docentprofessionalisering op didactisch, pedagogisch en toetsingsgebied. Het relatief hoge aantal langstudeerders komt volgens de opleiding vooral doordat studenten gewilde werknemers zijn en na hun stage blijven werken bij een werkgever waardoor de urgentie om af te studeren vermindert. Er is recent een fulltime langstudeercoach aangesteld, die actief contact blijft zoeken met de studenten die uitlopen in hun studieduur. Het panel concludeert dat de opleiding adequate stappen neemt ten aanzien van de beoogde instroom en de beoogde rendementsverhoging.

Begeleiding

Alumni, studenten, docenten en management vertellen het panel in de gesprekken dat de persoonlijke sfeer en de persoonlijke begeleiding de belangrijkste kenmerken zijn van de opleiding. Docenten kennen de studenten bij naam en zijn altijd bereikbaar, ook buiten de reguliere werktijden. Studenten worden zo veel mogelijk, en zeker bij de als moeilijk ervaren vakken, in relatief kleine klassen begeleid. Begeleiding bij stage en afstuderen vond voorheen individueel plaats. Studenten waarderen de begeleiding die ze ontvangen enorm. Alle gesprekspartners geven aan het verliezen van het persoonlijke contact als grootste risico te zien bij de huidige groei van de opleiding. Oplossingen die hierbij gezocht worden vanuit de opleiding zijn clustering en het werken met begeleidingsateliers bij stage en afstuderen. Bij de clustering is het voornemen om een aantal klassen met ongeveer 125 studenten aan elkaar te koppelen, die gedeeltelijk samen (hoor)college volgen en die les hebben van een kleine, vaste groep docenten.

Op deze wijze kennen docenten en studenten elkaar alsnog persoonlijk. Het afgelopen jaar heeft de opleiding al positieve ervaring op gedaan met begeleidingsateliers, waarin studenten samen werken en samen begeleid worden. Studenten leren zo ook van elkaar en de begeleiding in een groep kost de docent minder tijd. Tot slot zal 'blended learning' een belangrijker rol gaan spelen, waarbij onderwijs en begeleiding deels online (met bijvoorbeeld kennisclips en opgenomen colleges) en deels fysiek gegeven gaat worden. Studenten geven het panel aan dit een prettige les- en werkvorm te vinden. Het panel moedigt de initiatieven van de opleiding aan, maar adviseert ook de huidige werkwijze en de huidige begeleiding los te durven laten, met behoud van de kwaliteit van de opleiding. Bij een grootschalige opleiding moeten er in de begeleiding van studenten andere keuzes gemaakt worden en andere oplossingen geaccepteerd worden dan voorheen.

Docenten

Het panel heeft kennis mogen maken met een betrokken en kundig team van docenten. Het team is de afgelopen jaren groter geworden, ten tijde van de visitatie waren er 42 docenten (31,7 fte) bij de opleiding betrokken. Zij zijn goed gekwalificeerd: 35 docenten hebben een relevante mastergraad (2 docenten zijn hier mee bezig) en 1 docent is gepromoveerd. Het team heeft vier kernwaarden geformuleerd voor het docententeam: betrokken, zakelijk en professioneel, ambitieus en duidelijk. Het panel herkent deze omschrijving in de gesprekken die zij met docenten heeft gevoerd en in de verhalen van studenten.

Indien docenten langer dan een jaar in dienst zijn, moeten zij hun Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB) behalen, zes docenten hebben deze onlangs afgerond. Elf docenten hebben inmiddels hun Basiskwalificatie Examinering (BKE) behaald en twee docenten hebben de Senior kwalificatie Examinering afgerond. Zeven docenten zijn bezig met de BDB/BKE certificering. Hiernaast zijn er het afgelopen jaar en komende jaar workshops rondom online- en blended learning. Het panel vindt het positief dat gericht tijd vrij gemaakt wordt voor docentprofessionalisering, ondanks de werkdruk die er is door de groei van de opleiding de laatste jaren.

Uit de gesprekken vernamen de panelleden dat er naar verwachting nog ongeveer 20 docenten additioneel aangenomen worden, om de hoge groei van het studentenaantal, die voor het studiejaar 2021-2022 verwacht wordt, op te vangen. Gezocht wordt naar kandidaten die ervaring hebben in de door de opleiding als speerpunt benoemde actuele ontwikkelingen zoals circulariteit/duurzaamheid en die breed inzetbaar zijn in het Instituut. Zij zullen een introductieprogramma volgen via IGO en workshops volgen over didactiek en online-onderwijs. Tijdens hun inwerkperiode zullen zij ingezet worden voor 60 tot 70 procent van de normale taaktoedeling. Per studiejaar van de opleiding zal er een docent fulltime ingezet worden als jaarcoördinator. Hij/zij is verantwoordelijk voor de afstemming met de nieuwe docenten, de indeling van klassen in clusters en overige organisatorische zaken. Het panel vindt dit passend, maar adviseert hiernaast ook om de werkdruk, die de huidige docenten aangeven te ervaren, goed te blijven monitoren en de docenten te stimuleren hun grenzen (bijvoorbeeld qua beschikbaarheid) te bewaken.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Toetsing wordt zorgvuldig uitgevoerd, waarbij de competenties passend worden getoetst in diverse toetsvormen. Het vierogenprincipe is het uitgangspunt en bij de onderdelen van het afstudeerprogramma zijn meerdere onafhankelijke examinatoren betrokken. De beoordelingen zijn adequaat uitgevoerd en voorzien van duidelijke feedback. Er is een duidelijke samenwerking tussen de commissies van de opleiding. De examencommissie voert haar wettelijke taken, waaronder de borging van de toetskwaliteit, betrokken uit. De examen- en toetscommissie werken planmatig en voeren steekproeven aantoonbaar uit. De commissies hebben scherp toegezien op de gang van zaken rondom toetsing in coronatijd.

Onderbouwing

Toetsbeleid

Het panel heeft een zorgvuldig uitgevoerde toetscyclus ervaren in de bestudeerde stukken en de gesprekken met de curriculum-, opleidings-, toets- en examencommissie. Het toetsbeleid van de opleiding is gebaseerd op het toetsbeleid van IGO en is vastgelegd in het Toetsplan, opgesteld door de curriculumcommissie. Hierin staan onder andere de visie op toetsen, de uitgangspunten voor het opstellen en beoordelen van toetsen en de kwaliteitscriteria waarmee de opleiding de toetskwaliteit beoordeelt. In een separate competentiematrix staat welke competenties op welk niveau en op welke wijze in het programma worden afgetoetst. Jaarlijks verzamelt de curriculumcommissie, in samenwerking met de opleidingscommissie, feedback over de inhoud van het programma en de toetsing van de modulehouders, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en toetsing van modules. De modulehouders formuleren wijzigingsvoorstellen, die door de curriculumcommissie beoordeeld worden en, indien relevant, opgenomen worden in een wijzigingsvoorstel voor de Onderwijs- en Examenreglementen. Signalen vanuit de beroepenveldcommissie neemt de curriculumcommissie mee in de overwegingen. In samenwerking met de toetscommissie wordt gezorgd dat de wijzigingen in toetsing passen binnen het Toetsplan en dat de toetsvormen evenwichtig verdeeld zijn in alle studiejaar. In het Toetsplan wordt verder het afstudeerprogramma en de bewaking van het eindniveau beschreven (zie verder standaard 4).

Toetsuitvoering

De opleiding zet een breed scala van toetsvormen in, van (digitale) kennistoetsen tot individuele assessments. De docenten werken vanuit een vierogenprincipe. De modulehouder stelt een toetsmatrijs op en construeert de toets, waarbij collega's worden geraadpleegd. Studenten vertellen het panel dat zij tevreden zijn over de opzet en inhoud van de toetsing en de feedback, die zij uitgebreid krijgen. Alleen stellen studenten dat zij het (definitieve) toetsrooster te laat ontvangen. Tijdens de coronatijd werd de toetsing, onder andere via het Remindo-systeem, online uitgevoerd. Een aantal toetsen is omgezet naar een open boek toets of een opdracht. Bij

sommige toetsen is in eerste instantie de tijd die studenten hadden om de toets te maken, verkort om fraude te bemoeilijken. Dit bleek met name voor toetsen waarbij berekeningen nodig waren, niet haalbaar voor studenten. Deze maatregel is hierop teruggedraaid. Bij de overige toetsen waren studenten tevreden over de adequate oplossingen die de opleiding bood.

Bij de toetsen die deel uitmaken van het afstudeerprogramma zijn twee beoordelaars betrokken, bij de verdediging van het afstuderen zijn drie examinatoren betrokken bij de beoordeling. De beoordelaars bepalen eerst zelf een oordeel en komen daarna in een overleg tot een gemeenschappelijke beoordeling. Een derde examinerator wordt ingezet bij grote beoordelingsverschillen.

De opleiding streeft naar het inzetten van meer formatieve toetsvormen en bekijkt voor komende jaren welke toetsvormen aangepast moeten worden in verband met de groei van het aantal studenten. Zoals eerder is benoemd, moedigt het panel de opleiding aan om hierbij de werkdruk van de docenten in het oog te houden.

Gemaakt werk en beoordeling

Het panel heeft uit alle fasen van de opleiding gemaakte en beoordeelde toetsen, opdrachten en onderzoeken (zie bijlage 2) inclusief de handleidingen bestudeerd. De panelleden concluderen dat de toetsing en het afstuderen goed zijn opgezet, dat de inhoud aansluit bij de competenties en dat studenten vooraf goede uitleg en na afloop ruim voldoende feedback krijgen. De gegeven beoordelingen zijn herkenbaar en navolgbaar, mede doordat de beoordelingen goed worden onderbouwd en vastgelegd. De beoordelingscategorieën zijn (ook bij het afstuderen) helder gekoppeld aan de competenties van de opleiding.

Bij de beoordelingen worden regelmatig externe beoordelaars uit het werkveld ingezet. Werken die behoren bij het afstudeerprogramma worden door twee examinatoren beoordeeld. Het panel ziet dat examinatoren kalibreren bij de beoordeling van toetsen (inclusief projecttoetsen) en dat hiervan een verslag wordt opgesteld. Zij moedigt de opleiding aan hiermee door te gaan en de kalibratie ook in te zetten om de hoogte van gegeven cijfers te bespreken. Het panel constateert dat de becijfering, bijvoorbeeld van het afstudeeronderzoek, aan de voorzichtige kant is. Ook in de beoordeling van toetsing en bij de kalibratie hierover ziet de panel een leidende rol voor een (eigen) lectoraat weggelegd, wat het docententeam kan ontlasten.

Borging kwaliteit toetsing en beoordeling

Het IGO heeft een examencommissie ingesteld voor haar opleidingen, die zich volgens het panel met verve kwijt van haar borgende taak. De examencommissie is bij de opleiding verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsen, de borging van het eindniveau en overige taken vanuit de Wet op Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek. De commissie werkt aan haar eigen professionaliteit, bijvoorbeeld door het volgen van Senior Kwalificatie Examinering-trajecten door de leden. Uit het jaarverslag van de examencommissie blijkt volgens het panel dat de examencommissie werkt vanuit een duidelijk borgingsplan en haar wettelijke taken nauwgezet uitvoert. Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat er een goed contact is tussen de examencommissie, het management van de opleiding en de overige commissies. De examencommissie benoemt dat zij bij de opleiding een solide kwaliteitscultuur herkent. De commissieleden screenen elk jaar minimaal twee afstudeerwerken en hebben bij de opleiding Vastgoed en Makelaardij afstudeerassessments en kalibratiesessies bijgewoond. Daarbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

De examencommissie heeft een deel van haar taken in het kader van de toetskwaliteit gemandateerd aan een toetscommissie, die alleen voor de opleiding werkzaam is. De toetscommissie werkt vanuit een vierjarenplan. Ieder jaar wordt vastgesteld welke zes toetsen per periode geanalyseerd zullen worden. Hiernaast screent de toetscommissie vier afstudeerwerken per half jaar. De toetscommissie initieert en organiseert de kalibratiesessies voor de opleiding. Bijzonderheden hierover neemt de commissie op in het jaarverslag, dat wordt besproken met de examencommissie en het management van de opleiding. In studiejaar 2019-2020 heeft de toetscommissie verbetervoorstellen gedaan over (de documenten van) het RMI-project en de afstudeertraject. Hieruit voortvloeiende acties zijn bijvoorbeeld dat de module 'Vorbereiding afstuderen' is ingericht en dat er geen modules meer naast het afstudeeronderzoek worden aangeboden.

De examen- en de toetscommissie geven docenten en management van de opleiding zowel gevraagd als ongevraagd advies. Zo vertelden zij het panel dat zij adviserend betrokken zijn bij overleg over de groei van de opleiding: de commissies hebben onder andere gewezen op de assessments in het derde jaar, die voor capaciteitsproblemen kunnen zorgen bij grotere studentenaantallen. Het panel heeft het vertrouwen dat de opleiding in overleg met de toets- en de examencommissie ten aanzien van de toetsing tot oplossingen komt die passend zijn bij een grote opleiding en de kwaliteit blijven borgen.

Coronamaatregelen

Het panel stelt vast dat de commissies adequaat hebben gehandeld in de tijden met coronamaatregelen. Beide commissies hebben intensief overlegd met de directie en docenten van het IGO en van de opleiding. De examencommissie heeft een protocol opgesteld ten aanzien van de alternatieve toetsing. Er zijn geen toetsen verplaatst naar een volgend collegejaar. De toetsen zijn grotendeels online afgenomen, waar nodig in aangepaste vorm. Zo zijn na toestemming van de examencommissie bijvoorbeeld schriftelijke toetsen omgezet naar opdrachten. Er zijn diverse maatregelen genomen om te waarborgen dat fraude geminimaliseerd werd, zoals de eerdergenoemde tijdverkorting en het aanmaken van meerdere versies van de toets. Deze maatregelen zijn door de examen- en toetscommissie steekproefsgewijs gecontroleerd en regelmatig geëvalueerd. Alle wijzigingen in het toetsprogramma zijn opgenomen in het jaarverslag van de toetscommissie. Zoals al vermeld zijn de studenten tevreden over de gang van zaken.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. In het afstuderen tonen studenten overtuigend aan de beoogde leerresultaten, die zijn afgeleid van het landelijke profiel, te beheersen op bachelorniveau. De vakinhoudelijke competenties tonen studenten aan in het RMI-project en de competenties Onderzoeken en Professioneel handelen in het afstudeertraject in het vierde jaar. De door twee of drie (afstudeerverdediging) examinatoren gegeven beoordelingen zijn aan de voorzichtige kant. Kalibratie blijft derhalve belangrijk, ook ten aanzien van de omvang van onderzoeksverslagen en de te geven begeleiding. De opleiding sluit goed aan op het werk- en beroepenveld. Mede door de vastgoed specifieke focus van de methodieken die studenten hebben geleerd, vinden alumni in principe snel een relevante baan.

Onderbouwing

Afstudeerprogramma

Het afstudeerprogramma van de opleiding bestaat de navolgende onderdelen en competenties:

Real Estate Management & Investment Project	Fasen vastgoedcyclus
Vorbereiding afstuderen	Onderzoeken
Afstudeerstage scriptie	Onderzoeken, Professioneel handelen
Afstudeerstage verdediging	Professioneel handelen

De vakinhoudelijke beoogde leerresultaten worden aangetoond in het project RMI. Hier werken de studenten aan de hand van groepsopdrachten integraal aan de competenties in alle fasen van de vastgoedcyclus: plannen en ontwikkelen van vastgoed, vastgoedmanagement, vastgoed beheer en exploitatie. Per fase leveren ze een beroepsproduct op. Afsluitend is er een individueel assessment om de individuele beheersing van en reflectie op de competenties te toetsen. Het panel vindt dit een goede opzet en ziet dat de werken van studenten van voldoende niveau zijn. De gebruikte beoordelingsformulieren voor het groepsportfolio en het individuele assessment, zijn uitgebreid opgezet en worden duidelijk ingevuld en voorzien van zorgvuldige en passende toelichting. Er is in de formulieren een directe koppeling met de competenties die binnen de vastgoedcyclus zijn gedefinieerd. Bij de assessments zijn drie à vier docenten betrokken en zijn regelmatig toehoorders uit het werk- en beroepenveld aanwezig.

Tijdens de afstudeerstage voeren de studenten een onderzoek in één van de fasen van de vastgoedcyclus uit voor een opdrachtgever, waar zij gedurende die periode werkzaam zijn. De meeste studenten kiezen voor een opdracht in projectontwikkeling (Ontwikkelen en plannen van vastgoed). Zij schrijven een onderzoeksrapport met een reflectie op het onderzoek. Dit rapport verdedigen ze voor drie examinatoren, waaronder een externe examiner uit het beroepenveld. Het panel onderschrijft de mening van de opleiding, de werkveldpartners en de examencommissie dat de opdrachten en bijbehorende onderzoeksrapporten soms erg breed en

omvangrijk zijn. De panelleden adviseren om toe te zien op de randvoorwaardelijke eis ten aanzien van het aantal woorden in het verslag en te overwegen het aantal toegestane woorden verder terug te brengen. Het panel verwacht dat compactere onderzoeksrapporten meer waarde hebben voor de beroepspraktijk en dit de kwaliteit niet in de weg zal staan.

Door de brede onderzoeken en omdat de studenten ook andere taken voor de opdrachtgevers gaan vervullen, werden de afstudeeronderzoeken regelmatig niet binnen de daarvoor gestelde tijd afgerond. Sinds 2018-2019 is de module Voorbereiding afstuderen ingevoerd. Hier werken studenten onder begeleiding aan een onderzoeksplan dat goedgekeurd moet worden door een afstudeercommissie, alvorens de studenten op afstudeerstage mogen gaan. Studenten kunnen daardoor direct en gericht met het onderzoek beginnen tijdens hun afstudeerstage. Ook zijn er geen andere modules meer tijdens het afstuderen, hetgeen voorheen wel het geval was. Er is, onder aanvoering van de afstudeercommissie, regelmatig overleg tussen afstudeerbegeleiders ingevoerd en de begeleidingsvormen zijn naar aanleiding van deze overleggen en evaluaties aangepast. De studenten worden sinds februari 2020 in ateliers begeleid. Ook is er een wekelijks (online) spreekuur voor afstudeerders. De studenten die het panel gesproken heeft, zijn tevreden over de geboden begeleiding, ook tijdens de tijd met coronamaatregelen.

Producten van afgestudeerden

Het panel heeft vijftien afstudeeronderzoeken en een aantal projectverslagen van RMI bestudeerd, zie bijlage 2 voor specificatie. Deze studentwerken worden zonder uitzondering door de panelleden als voldoende tot goed gekwalificeerd. De examencommissie benoemde in het gesprek met het panel dat de gegeven cijfers van afstudeeronderzoeken bij de opleiding volgens de commissie aan de lage kant zijn. Het panel onderschrijft deze conclusie. In de gesprekken hebben de betrokken examinatoren toegelicht dat dit in hun ogen tot studiejaar 2019-2020 onder andere veroorzaakt werd door de vele deelbeoordelingen die in consensus gegeven moeten worden door twee (of drie) examinatoren en door het gebruik van voldoende – goed – uitstekend in plaats van cijfers. Hierdoor tenderen beoordelingen meer naar gemiddelden en minder naar uitersten. De betrokken commissies en docenten verwachten dat de nu uitgebouwde kalibratie tussen beoordelaars de basis zal zijn voor examinatoren om hogere cijfers te durven geven. Het panel moedigt deze kalibratie aan.

De beoogde leerresultaten en het bachelorniveau worden volgens het panel door de studenten overtuigend aangetoond in hun eindwerken. De opgaven die de opleiding benoemd heeft ten aanzien van actuele ontwikkelingen in het werkveld, komen in de meerderheid van de scripties nog niet duidelijk tot uiting in de onderwerpen van de onderzoeken. Het management van de opleiding verwacht dat dit de komende jaren, door de aandacht hiervoor in de onderwijscontext, zal verbeteren. Het panel adviseert de opleiding studenten actief aan te moedigen tot onderzoeken in het kader van de opgaven. Deze kunnen wellicht ook als randvoorwaarde worden meegenomen: bij een onderzoek naar het parkeren bij een luchthaven, kunnen ook duurzamer vervoersalternatieven verkend worden. Een mooi voorbeeld van een onderzoek dat al wel aansluit bij de visie en de opgaven van de opleiding is “Zorgbestendige woningen: een flexibel vastgoedconcept dat meebeweegt met de woon- en zorgbehoefte van ouderen, kansrijk is bij gemeenten en een investeringspotentieel biedt voor vastgoedbeleggers”. Dit onderzoek is volgens het panel terecht hoog beoordeeld.

Functioneren afgestudeerden

Alumni van de opleiding vinden over het algemeen snel een relevante werkplek. De alumni en de werkveldvertegenwoordigers die het panel heeft gesproken waren tevreden over de aansluiting van de opleiding op de loopbaan van de oud-studenten. Omdat tijdens de studie de in het vastgoed relevante analysemodellen en berekeningsmethodieken worden aangereikt, kunnen de alumni direct worden ingezet. Dit geeft hen in de vastgoedwereld een behoorlijk voordeel ten opzichte van bijvoorbeeld bedrijfskundigen. Het merendeel van de studenten start direct na hun studie in het werkveld, vaak bij het bedrijf waar zij hun afstudeerstage hebben afgerond. Een aantal alumni gaat verder met een (pre-)master, een stap die ook regelmatig na een aantal jaren werkervaring wordt genomen. Zij ronden daarna bijvoorbeeld de *Master of Real Estate* af. Voorbeelden van beroepen die oud-studenten vervullen zijn project- of ontwikkelmanager bij een herbestemmingproject, portfoliomanager bij een vastgoedbelegger of vastgoedmanager bij gemeentes of gemeentelijke ontwikkelingsbedrijven. De opleiding houdt contact met alumni en vraagt hen bijvoorbeeld voor gastcolleges.

Eindoordeel over de opleiding

	Vastgoed en Makelaardij, Hogeschool Rotterdam
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis hiervan beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor-opleiding Vastgoed en Makelaardij van Hogeschool Rotterdam als **positief**.

Aanbevelingen

Het panel heeft geen aanbevelingen.

Deel III

Bijlagen

1. Bezoekprogramma

VISITATIEBEZOEK – 9 JUNI 2021 – LOCATIE MS TEAMS

Tijd	Onderdeel	Personen	Onderwerpen
10.00 - 10.15 uur	Welkom	(directeur IGO) (onderwijsmanager) (hoofddocent didactiek) (projectleider accreditatie) (onderwijskundige)	Her-kennismaken en procesafspraken van de dag
10.15 - 10.30 uur	Gesprek	(directeur IGO) (onderwijsmanager) (hoofddocent)	Reactie op aandachtspunten 26/05/2021
	Pauze	Panel	
10.45 - 11.30 uur	Bovenbouw	(afstudeercoördinator en coördinator leerjaar 4) (RMI, hoofddocent onderzoek) (RMI, stage- en leerjaar 3 coördinator) (vz examencommissie) (alumnus)	Eindniveau: afstuderen en Real estate management and investment project (RMI) Verder ook: Toetsing, stage en onderzoek
	Pauze en wissel		
11.45 - 12.30 uur	Onderbouw	(coördinator leerjaar 1) (ICTO-coach) (docent) (docent) (honourscoördinator /internationalisering)	Curriculum, toetsing, (digi) werkvormen, studiebegeleiding, aansluiting, honoursprogramma en internationalisering
	Lunch	Panel	
13:15 - 13:30 uur	Tussen overleg	(secretaris panel) (projectleider accreditatie) (onderwijskundige)	Evaluatie van de dag tot nu

13.30 - 14.30 uur	Studenten	(1 ^e jaars student voltijd) (2 ^e jaars student voltijd en peercoach) (2 ^e jaars student voltijd en OC-lid) (3 ^e jaars student duaal) (4 ^e jaars student voltijd) (4 ^e jaars student voltijd)	Inhoud opleiding, curriculum studeerbaarheid, toetsing, faciliteiten, aansluiting en beroepsperspectief
	Pauze en wissel	Panel	
14.45 - 15.30 uur	Commissies	(vz curriculumcommissie) (vz examencommissie) (vz toetscommissie) (vz opleidingscommissie)	Borging kwaliteit
	Pauze en wissel		
15.45 - 16.30 uur	Externen	(alumnus) (alumnus) (alumnus) (alumnus en beroepenveld) (beroepenveld)	Aansluiting opleiding op werkpraktijk wat betreft niveau en inhoud
16.30 - 17.00 uur	Management	(directeur IGO) (onderwijsmanager)	
17.00 - 17.30 uur	Eindoverleg	Panel	Voorbereiding terugkoppeling
17.30 - 17.45 uur	Terugkoppeling en voorlopige uitslag	Alle betrokkenen (zie hierboven)	Terugkoppeling

2. Bestudeerde documenten

Vastgoed en Makelaardij – ZER

Eindwerken:

Vijftien eindwerken (met bijlagen) van studenten, inclusief beoordeling opdrachtgever en hogeschool. Drie studenten afgestudeerd in 2020 (aanpassing steekproef i.v.m. uitstel visitatie), 12 studenten afgestudeerd in 2019, waaronder drie duale studenten (eenmaal 2020 en tweemaal 2019), naar verhouding populatie. Cijfers van net voldoende tot goed.

Algemeen:

Opleidingsprofiel VM, 2014
Visitatierapport NQA, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2014.
Opleidingsprofiel, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2014
Landelijk Beroeps- en Opleidingsprofiel, opleiding Vastgoed en Makelaardij 2012
Competentieprofiel, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2014
Profiel wendbare heo professional, Vereniging Hogescholen, 2017
Modulewijzer stage derde jaar, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2020-2021.
Nationale Studenten Enquête, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2018
Jaarrapportage Toetscommissie, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2018 - 2019
Toetsbeleid, Instituut voor de Gebouwde Omgeving, 2017-2020
Meerjarenplan Toetscommissie, opleiding Vastgoed en Makelaardij 2019-2023
Toetsbeleid, Instituut voor de Gebouwde Omgeving, 2017-2020
Meerjarenplan Toetscommissie, opleiding Vastgoed en Makelaardij 2019-2023
Afstudeerhandleiding (VEMVAF11 –VEMAFS11 –VEMAFS21) voltijd en duaal, opleiding Vastgoed en Makelaardij, 2020-2021
Competentiedekkingsmatrix en BoKS, VM 2019-2020
Competentiedekkingsmatrix VM 2021-2022
Hogeschoolgids-IGO VM 2019-2020
Hogeschoolgids-IGO VM 2020-2021
Toetsplan, opleiding Vastgoed en Makelaardij 2020-2021
Handreiking-bij-driehoek-internationalisering
Kijk op Internationalisering IGO, dec 2020
Kijk op internationalisering opleiding VM 2021
Jaarverslag Beroepenveldcommissie VM 2019–2020
Notulen Beroepenveldcommissie 310302021
Achtmaal Notulen curriculum commissie 2018 -2021
Jaarplanning Examencommissie 2020-2021
Jaarverslag Examencommissie IGO 2018-2019 en 2019-2020
Landelijk overleg LOO notulen 6-2019, 2-2019, 10-2020, 12-2020
OC Notulen 30 oktober 2020, 16 maart 2021, 26 januari 2021
Toetscommissie VM meerjarenplan 2019-2023
Toetscommissie VM notulen 1-2021, 05-2020, 09-2020
Toetscommissie VM Jaarrapportage 2019-2020
Jaarplan opleiding VM 2018-2019 en 2019-2020
Afstudeerhandleiding voltijd en duaal 2018-2019
Modulewijzer Voorbereiding Afstuderen 2018-2019
Afstudeerhandleiding - scriptie voltijd en duaal 2019-2020
Afstudeerhandleiding - verdediging voltijd en duaal 2019-2020
Modulewijzer Voorbereiding Afstuderen 2019 - 2020
Afstudeerrubric VM 2020-2021
Afstudeerhandleiding voltijd en duaal 2020-2021
Corona protocol docent afstuderen 2020
Corona protocol student afstuderen 2020
Kalibratie verslagen
Jaar 1 - Project Huisvestingsmanagement

Jaar 2 - Duurzaam vastgoed
Jaar 2 - Project Gebiedsontwikkeling
Jaar 4 - Afstuderen
Klassenevaluaties
Module evaluatie OP1 jaar 1,2 - collegejaar 2020-2021
Module evaluatie OP2 jaar 1,2, 3 - collegejaar 2020-2021
Afstudeer_evaluatie_bedrijven_juni_2019-2020
Afstudeer_evaluatie_students_juni_2019-2020
Evaluatie_extern_examinator_juni_2019-2020
Beleggen
Projectontwikkeling
Real Estate & Facility Management
Werkbelevingsonderzoek VM 2020
Personeelsgegevens VM 2021
IGO Jaarplan 2021

Gemaakt werk studenten:

Jaar 1 VEMBWW11 - Bemiddelen en waarden van vastgoed
Handleiding en opdracht
3 opdrachten en 3 Toetsen (O,V,G)
VEMPPP12 - Huisvestingsmanagement
Handleiding
3 opdrachten
VEMPRO11 - Inleiding projectontwikkeling
Handleiding en 3 tentamen uitwerkingen
VEMSLC12 - Coaching
Handleiding
3 opdrachten
JAAR 2 VEMBEC31 - Inleiding beleggen in vastgoed
Handleiding en opdracht
3 opdrachten
VEMBWK32 - Bouwkunde 3
Handleiding en 3 tentamenuitwerkingen
VEMPRO11 - Inleiding projectontwikkeling
Handleiding
3 opdrachten
VEMSLC23 – Studieloopbaancoaching
VEMSLC23 – Coaching
Handleiding
3 opdrachten
VEMSLC23 - Communicatieve vaardigheden 2
Handleiding
3 beoordelingen
VEMSLC23 - Communicatieve vaardigheden 3
Handleiding
3 opdrachten
JAAR 3
VEMAEC31 - Vastgoedeconomie 3
Handleiding en 3 tentamenuitwerkingen
VEMRM11 - Real estate management and investment project
Handleiding
3 opdrachten
VEMRPL11 - Ruimtelijke Ordening en Planologie
Handleiding en opdracht
3 opdrachten
VEMSLC31 – Studieloopbaancoaching

VEMSLC31 – Coaching

Handleiding

3 opdrachten

VEMSLC31 - Communicatieve vaardigheden 4

Handleiding

3 opdrachten

VEMSTG12 - Stage

Handleiding en beoordelingsformulier

3 opdrachten

JAAR 4

VEMSLC41 - Coaching

Handleiding

3 opdrachten

3. Overzicht modules

Jaar 1 voltijd

	Cursusnaam
PG	Project: Huisvestingsmanagement
KG	Huisvestingsmanagement
KG	Organisatie & Marketing
KG	Informatievaardigheden
KG	Bedrijfseconomie 1
PG	Project: Huisvestingsmanagement
KG	Vastgoedeconomie 1
KG	Inleiding Recht
KG	Woningfinanciering
KG	Communicatieve vaardigheden 1
SG	Hogeschoolbrede keuzevakken
PG	Project: Projectontwikkeling
PG	Bemiddelen en waarderen van vastgoed
KG	Methoden en technieken
SG	Real Estate English 1: Presenteren
KG	Inleiding projectontwikkeling
SG	Hogeschoolbrede keuzevakken
PG	Project: Projectontwikkeling
PG	Statistiek
KG	Real Estate English 1: Tekstverklaring
KG	Bouwkunde 1
SG	SLC1: Coaching
SG	Hogeschoolbrede keuzevakken

Jaar 2 voltijd

	Cursusnaam
PG	Project: Gebiedsontwikkeling
KG	Bouwkunde 2
KG	Business Writing 1
KG	Onderzoeksvaardigheden 1
KG	Gebiedsontwikkelingsbeleid
SG	SLC2: Communicatieve vaardigheden 2
PG	Project: Gebiedsontwikkeling
KG	Investeringsselectie
KG	Fluency
KG	Onderzoeksvaardigheden 2
KG	Duurzaam vastgoed
SG	Hogeschoolbrede keuzevakken
PG	Project: Beleggen
KG	Inleiding beleggen in vastgoed
KG	Bouwkunde 3
KG	Privaatrecht
SG	Multidisciplinary Challenge
PG	Project: Beleggen
KG	Bedrijfseconomie 2
KG	Publiek recht
SG	SLC2: Communicatieve vaardigheden 3
SG	Multidisciplinary Challenge
SG	SLC2: Coaching

Jaar 3 voltijd

PG	Stage
PG	Stage
KG	Externe verslaglegging
KG	Ruimtelijke ordening en planologie
SG	SLC3: Communicatieve vaardigheden 4
PG	Real estate management and investment project
KG	Management en Ethiek
KG	Vastgoedeconomie 2
KG	Fiscaal recht
PG	Real estate management and investment project
KG	Vastgoedeconomie 3
KG	Business Writing 2
SG	SLC3: Coaching

Jaar 4 voltijd

SG	Minor (8/7 praktijk, 7/8 flankerend)
PG	Afstudeeronderzoek: Voorbereiding afstuderen
SG	Minor (7/8 praktijk, 8/7 flankerend)
PG	Afstudeeronderzoek: Voorbereiding afstuderen
PG	Afstudeeronderzoek: Scriptie
PG	Afstudeeronderzoek: Scriptie
PG	Afstudeeronderzoek: Verdediging
SG	SLC4: Coaching

Jaar 3 duaal

PG	Duaal traject 3.1
KG	Fiscaal recht
KG	Externe verslaglegging
SG	SLC3: Communicatieve vaardigheden 4
PG	Duaal traject 3.2
KG	Ruimtelijke ordening en Planologie
KG	Business Writing 2
KG	Management en Ethiek
PG	Duaal traject 3.3
PG	Real estate management and investment project
KG	Vastgoedeconomie 2
PG	Duaal traject 3.4
PG	Real estate management and investment project
KG	Vastgoedeconomie 3
SG	SLC3: Coaching

Jaar 4 duaal

PG	Duaal traject 4.1
PG	Afstudeeronderzoek: Voorbereiding afstuderen
SG	Minor
PG	Duaal traject 4.2
PG	Afstudeeronderzoek: Voorbereiding afstuderen
SG	Minor
PG	Afstudeeronderzoek: Scriptie
PG	Afstudeeronderzoek: Scriptie
PG	Afstudeerstage: Verdediging
SG	SLC4: Coaching